

Добровольський І. А. Досвід вирощування метасеквойї на Криворіжжі / І. А. Добровольський // Інтродукція та акліматизація рослин : респ. межвід. зб. – Київ, 1966. – С. 68–71.

ДОСВІД ВИРОЩУВАННЯ МЕТАСЕКВОЙЇ НА КРИВОРІЖЖІ

І. А. ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ

Криворізький державний педагогічний інститут

Минуло 20 років з часу відкриття нової живої викопної рослини — метасеквойї. Майже в усіх ботанічних садах світу вона вирощується як рідкісний і цікавий екземпляр. Метасеквойя добре переносить клімат не тільки Фракції, Англії, а й Норвегії, Аляски (Криштофович, 1953). В арборетумі Арнольдї (США) 4-річні саджанці метасеквойї досягли висоти 2,6 м (Ленуар, 1956), в Англії 5-річні сіянці заввишки 4,5 м (Кемпбелл, 1956). У Краківському ботанічному саду 9-річні рослини метасеквойї досягли 2,37—3,95 м (Шафран і Врубльовна, 1958). Добре росте вона також у Болгарії (Хаджієв, 1957), Чехословаччині (Покорний, 1960), Австрії і Фінляндії. В Альпах метасеквойя не пошкоджується сильними заморозками, а в Фінляндії переносить морози 30° С (Грибль, 1957).

Дуже поширена метасеквойя в ботанічних садах Радянського Союзу. В Нікітському ботанічному саду її вирощують з 1952 р. (Рубцов, 1956, 1957). Саджанці, привезені з Китаю в 1953 р., досягли тут в 1957 р. висоти близько 3,5 м, а 4-річні сіянці — 1,4 м. З 1953 р. метасеквойя вирощується в арборетумі Української сільськогосподарської академії (Вертепний, 1956) в Ботанічному саду Башкирського філіалу АН СРСР (Байков, 1959). Метасеквойя є також в колекціях Ботанічного саду АН УзбРСР (Славкіна, 1961), Сибірського ботанічного саду (Гудошников, 1957), Центрального республіканського ботанічного саду АН УРСР, ботанічних садів Московського та Львівського університетів.

З березня 1953 р. метасеквойя гліптостробоїдна успішно вирощується в дендрарії Ботанічного саду Криворізького педагогічного інституту (Добровольський, 1959).

Спостереження показують, що метасеквойя добре розмножується насінням, а також стебловими живцями. Насіння метасеквойї зберігає схожість до двох років. Після 2-річного зберігання схожість насіння знижується до 18—24%, при 3-річному зберіганні насіння зовсім втрачає схожість. Воно потребує неглибокого загортання (менше 1 см). Проростає через 10—12 днів після посіву, а через 19—20 днів з'являються перші зародкові зелені листочки.

Метасеквойю можна розмножувати як здерев'янілими, так і нездерев'янілими живцями. Після закінчення листопаду нарізають живці 1—2-річного віку довжиною 20—30 см і поміщають в пісок на глибину 15 см. Рано навесні живці висаджують у відкритий ґрунт. Добре вкорінюються живці в теплицях, а також в утеплених грядках. Достатнє і рівномірне зволоження ґрунту — необхідна умова успішного розмноження метасеквойї насінням і живцями.

У кімнатних або оранжерейних умовах сіянці ростуть досить швидко. Максимальний приріст в перший рік досяг в умовах Криворіжжя 15,5 см, на другий — 53,6, на третій — 40,0, на четвертий — 44 см. За даними С. Зан (1960), сіянці метасеквойї добре переносять ранню пікіровку (до 4-тижневого віку). В умовах континентального клімату надійні результати дає посадка метасеквойї в незахищений ґрунт саджанцями 2—3-річного віку.

Метасеквойя листопадна рослина. Вона має довгі й короткі пагони. Короткі пагони 7—8 см завдовжки плоскі, з лусками в основі, покриті листками, розміщеними супротивно парами. На зиму короткі пагони відпадають («гілкопад»).

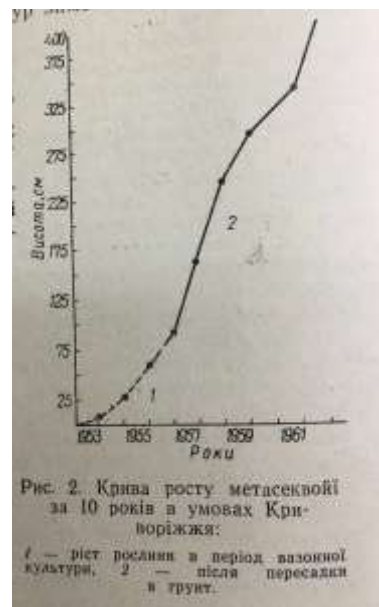
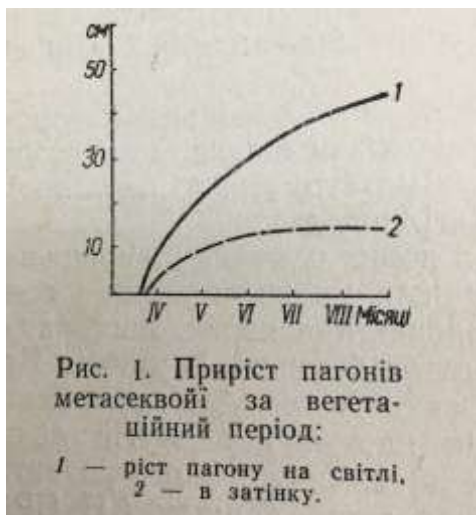
Фенологічні зміни метасеквойї в нових районах її вирощування визначаються місцевими погодними умовами весни і осені. Настання заморозків і сталих морозів прискорює листопад, а прохолодна весна затягує пробудження бруньок. В умовах Криворіжжя листопад у метасеквойї закінчується в третій декаді листопада, розпукування бруньок настає у другій декаді квітня, а в середині травня листки досягають повного розвитку. В умовах Ботанічного саду Башкирського філіалу АН СРСР листопад у метасеквойї спостерігається вже у вересні, а розпукування бруньок у третій декаді квітня (Байков, 1959). У Криму листопад закінчується лише у грудні, а бруньки розпукуються наприкінці березня (Рубцов, 1957). Набрякання бруньок, їх розпускання, а також формування листків проходить неодноразово, а в акропетальному порядку.

На ріст і розвиток метасеквойї дуже впливає світло. Деяке затінення рослини призводить до запізнення фенологічних фаз на 5—6 днів. Ріст рослини, річний приріст пагонів набагато кращі на відкритих сонячних площадках. Затінення рослини навіть ажурнокронними породами (верба, береза) помітно впливає на ріст рослини (рис. 1). Екземпляри метасеквойї в 10-річному віці в затінку досягають висоти 1 м, а на сонячній відкритій площадці окремі рослини в цьому віці досягли висоти понад 3,5 м (рис. 2). Метасеквойя — швидкоросла порода. Нижні бічні гілки метасеквойї, які перебувають у відносно кращих умовах щодо теплового режиму і режиму зволоження,

мають більший період росту, швидше ростуть порівняно з верхніми бічними гілками, тому у рослини формується ялиноподібна крона, ніби притиснута нижніми гілками до ґрунту.

Всі дослідники відмічають надзвичайно високу стійкість метасеквойї до низьких температур зимового періоду, а також пізніх і ранніх заморозків. Помітну чутливість виявляють рослини до зволоження, особливо ґрунтового. Вони є відносно стійкими до повітряної посухи, проте не виносять тривалої ґрунтової посухи.

Специфічними умовами існування рослин на Криворіжжі є деяка запиленість і задимленість повітря.

Помітного пошкодження або пригнічення метасеквойї ці несприятливі умови не викликають. Відомо, що генеративні органи — шишки рослина розвиває в межах одного природного ареалу на третьому році життя. У нових районах вирощування, де кліматичні умови помітно відрізняються від кліматичних умов Центрального Китаю (батьківщині метасеквойї) 3-річні рослини шишок не утворюють. Вперше про утворення шишок у метасеквойї за межами свого ареалу повідомив М. І. Рубцов (1957).

У кінці травня 1956 р. в Нікитському ботанічному саду в період цвітіння кінського каштана, золотого дощу у метасеквойї з'явилися генеративні органи — жіночі шишки. В умовах Криворіжжя розвиток генеративних органів у метасеквойї спостерігався навесні 1961 р., на дев'ятому році життя. У першій половині червня на найкраще розвинутих рослинах почали формуватися жіночі шишки.

виявилися проліфкованими (рис. 3).

Десятирічний досвід культури метасеквойї на Криворіжжі показує, що навіть в умовах континентального клімату метасеквойя може бути перспективною в зеленому будівництві. В умовах континентального клімату дещо затримується ріст метасеквойї, формується пірамідальна крона, затримується розвиток генеративних органів, а іноді відмічається проліфкація жіночих шишок.

ЛІТЕРАТУРА

- Байков Г. К.** Опыты по акклиматизации *Metasequoia glyptostroboides* в ботаническом саду Башкирского филиала АН СССР. — Бот. журн., 64, 7, 1959.
- Вертепний І. І.** Метасеквоя. — Наука і життя, 7, 1953.
- Гудошников С. В.** Метасеквойя в Западной Сибири. — Бюлл. Гл. ботанического сада АН СССР, 34, 1959.
- Добровольский И. А.** Культура *Metasequoia glyptostroboides* Ни et Cheng в степной части Украинской ССР. — Бот. журн., 64, 2, 1959.
- Криштофович А. Н.** Два замечательные растения Китая. — Природа, 1, 1953.
- Рубцов Н. И.** Метасеквоя в Крыму. — Природа, 2, 1956.
- Рубцов Н. И.** Метасеквоя и опыт ее культуры в Никитском ботаническом саду. — Бюлл. научн.-техн. информации. Никитский бот. сад. 3, 4, 1957.
- Славкина Т. И.** *Metasequoia glyptostroboides* Hu et Cheny в Ботаническом саду АН Узбекской ССР. Бот. журн., 66, 2, 1961.
- Хаджиев П. Т.** Метасеквоя (*Metasequoia glyptostroboides* Hu et Cheng). — Природа, кн. III (Болг.), 1957.
- Campbell J. G.** The fossil age conifer. *Gardeners Chronicle*, 140, 4, 1956.

Griehl A. Der wiederentdeckte Urwald. — Mammutbaum *Metasequoia glyptostroboides*. — *Universum*, 12, 21, 1957.

Lenoir R. Informations diverses an sujet de *Metasequoia glyptostroboides*. — *Bull. Soc. roy. forest.* — Belgique. 63, 10, 1956.

Pokorny Jaromir. *Metasequoia* nova nadějnâ dřevina nasich lesa. — *Lesn. práce*, 4, 1960.

Szafran B., Wróblówna W. *Metasequoia glyptostroboides* Hu et Cheng, w Krakowskim ogrodzie botanicznym.— *Wiadom. bot.*, 2, 1, 1958.

Lan S. Obserwacje nad rozmnazaniem metasegwoi. — *Wiadom. bot.*, 3—4, 1960.